

ACARİSTAN VE ACARLAR

Yunus ZEYREK

Ankara 2001

BU KİTABIN MEVCUDU BULUNMAKTADIR

İSTEME ADRESİ:

P. K. 24

MALTEPE-ANKARA

Tel. 0506 468 62 45

zeyrek.y@gmail.com

Fiyatı (posta ücreti dahil): 15 TL
(Birden fazla taleplerde indirim yapılır)

Posta Çeki Hesabı No: 403598

ACARİSTAN ve ACARLAR

İÇİNDEKİLER

I. Acaristan ve Acarlar

- Acar adı ve Acarlar
- Gürcüler Acarlara ne gözle bakıyorlar
- Gürcistan
- Tarihte Acaristan
- Osmanlı dönemi
- Batum'da Rus çizmesi
- Merhaba Batum
- Batum'a veda
- Muhtar Acaristan
- Osmanlı özlemi
- Bir belge
- Göçler
- Sonuç

II. Batum Milletvekili Edip Dinç'in Batum raporları

III. Gürcistan Acaristan ve Türkiye

- Gürcüler kimlerdir?

Gürcistan neresidir, Acaristan neresidir?
Gürcistan'ı kimler yönetti?
Çoruh ve Kür boyları kimindir?
Putkaradze neler söylüyor?
Göçler
Ardahan, Artvin ve Rize'de kimler yaşıyor?
İddialar, iddialar
Ne yapıyorlar, ne istiyorlar?
Kimler alet olmaktadır?
İhanetin adı kimlik bunalımı mı?
Sonuç

IV. Bir derginin zararlı faaliyetleri

V. Prof. Nodar Şengelia'ya cevap

VI Tarih ne diyor?

VII. Gürcü yazarlarının Osmanlı'ya bakışı

Kısaca Gürcistan
Osmanlı ordusu Kafkasya'da
Gürcü yazarları ve Osmanlı
Belgeler ne diyor?
Yine Gürcü iddiaları
Ya kendileri?
Sonuç

VIII. Kızıl Acaristan Sâlnâmesi

IX. Zuhâl Kuyuş'un "Aşela" adlı romanı üzerine bir inceleme

EK: 1 Muharebe Destanı

EK: 2 *Sevinç Günleri*-Batım ve Kars Hatıraları

EK: 3 Acara Destanı

KAYNAKLAR

DİZİN

MİLLÎ GAZETE

“Türkiye, Batum konusundaki sorumluluklarını unutmamalıdır.”

Yusuf Genç

Misak-ı Milli sınırlarımız içinde olan Batum ile ilgili üç tane çok önemli yazı yazdık. Bugün de, bu yazılara ek olarak, Gazi Üniversitesi Öğretim Görevlisi Yunus Zeyrek ile Batum merkezli bir söyleşi gerçekleştirdik. Söyleşiyi hayret ve ibretle okuyacaksınız.

Acaristan'ın tarihi süreci nedir? Acaristan'ın garantörü olan Türkiye, Acara halkı için bu güne değin ne yapmıştır?

Türkiye, ne yazık ki Acara için bir şey yapmamıştır. Acara, en az 60-70 sene evvel Osmanlı Devleti'ne katılmış olduğu için, Acaralılar, Ardahan ve Ahıska ahalisinden daha önce Müslüman olmuş, İslami gelenekler oturmuştur. Ahıska ve Posof ahalisinin Müslüman olmasında Acaralı din adamlarının da katkısı vardır. Burada, bu kadar baskı ve yıldırmaya rağmen hala bizim kültürümüz yaşamaktadır. Stalin bile bu halkın Türk kültürüyle yaşadığını itiraf ve ifade etmiştir. Acara, tarih boyunca Osmanlı'nın yanında olmuştur. Bizden ayrı düştüğü 1877-78 Osmanlı-Rus Savaşında (93 Harbi) topyekun Acara halkı, Rus-Gürcü birleşik kuvvetlerine karşı yiğitçe savaşmış ve istilâcılar Acara'ya sokmamıştır.

Yani?

Yani bu savaşta Rus-Gürcü kuvvetleri, Kars, Ardahan ve Erzurum'a girmiş fakat Acara'ya girememiştir. Ne yazık ki Berlin Konferansı'nda, bölge Kars ve Ardahan'la birlikte savaş tazminatı olarak Rusya'ya bırakılmıştır. Bu durum, konferansa katılan İngiliz delegesini bile hayrete düşürmüş, **“Vatanını kahramanca savunan ateş parçası bir halkı Rusya'ya bırakıyorsunuz”** dedirtmiştir. Bölge, 3 Mart 1918 tarihli Brest-Litovsk Antlaşması'yla Türkiye'ye iade edildi. Yapılan halk oylamasında ahalinin kahir ekseriyeti, Türkiye'ye katılma lehinde oy kullandı. Acaralılar, Kars'ta kurulan Millî İslâm Şûrası'na katıldılar. Batum'da çıkan **Sadayi Millet** gazetesi, Kars Millî İslâm Şûrası'nın yayın organıydı. Buna rağmen 16 Mart 1921 tarihli Moskova Antlaşmasıyla şartlı olarak Sovyet Gürcistan'ına bırakıldı. TBMM'de bulunan Batum milletvekilleri, bu antlaşmayı “muzır ve âmâl-i milliyeye aykırın” bularak karşı çıktılar. Acara, Muhtar Cumhuriyet hâlinde ve Batum bizim için serbest liman olacaktı. Kars Antlaşması'nda da bu madde teyit edildi. Acara'nın bu şekilde terk edilmesi Acaralılar üzerinde şok etkisi yaptı ve birçok Acaralı Türkiye'ye hicret etti. O zamanlar Gürcistan lehine faaliyet gösterenler bile orada barınamayıp Türkiye'ye geldiler.

Sonrası?

Ne hikmetse son zamanlarda bu kişilerin torunları yeniden Tiflis propagandası yapmaya başladılar. Türkiye, imza attığı Moskova ve Kars Antlaşmalarının kendisine yüklediği sorumlulukları inkâr etmektedir. **Bugün Acara'nın muhtariyeti göz göre göre çiğnenmekte, köylerde toplu olarak resmi vaftiz törenleri düzenlenmektedir. Müslümanlar horlanmakta, Hıristiyanlık popüler hale getirilmektedir. Türkiye, bu halkı adeta unutmuş ve geçmişteki bağları yok saymış görünmektedir.** Zira Türkiye bu olup bitenlere, Gürcistan'ın iç meselesi olarak bakmaktadır! Kısaca Türkiye, siyaseten sorumluluklarını yerine getirmede gibi kültürel destekte de bulunmamıştır. Bu durum bugün de böyledir.

Türkiye'nin yapmadığı... Gürcistan'ın yaptığı...

Türkiye, Batum konusunda talepkar bir dış politika izlemeli midir?

Biliyorsunuz, dünyanın her yerinde kökleri arama faaliyeti görülmektedir. Birileri de kafasına göre haritalar çizmektedir. Bize gelince, talep şöyle dursun, topraklarımızı parselleyenleri hafifçe protesto etmekten öteye gidemiyoruz. Zaten protesto, Türk'ün karakteristik özelliğidir! Hâlbuki asıl olan aksiyondur. **Ermenistan gibi Gürcistan'ın da Türkiye'den toprak talepleri vardır.** 1945 yılında iki kızıl Gürcü profesörünün "Türkiye'den Haklı Taleplerimiz" başlıklı yazısı unutulmamalıdır! Onlar Giresun'a kadar olan Kuzeydoğu Anadolu illerimizi bugün de haritalarında göstermektedirler. Bunlarla ilgili geniş malumat ve belgeleri **Ahıska Bölgesi ve Ahıska Türkleri** adlı kitabımda neşrettim. Bütün bunlara rağmen biz Batum'u talep eden değil, ama bölge halkının Tiflis (Ortodoks+Kartvel) baskısına maruz kalmadan, başkanı Tiflis'ten atanmadan, antlaşmalarla belirlenmiş statüsü dâhilinde insanca yaşamasını arzu etmeliyiz. Türkiye, sevgili komşumuza bunu hatırlatmalıdır! Milletlerarası münasebetlerde bu kadar çekingenlik hayra yorulmaz!

Acara konusunda garantör olan Türkiye, kısa vadede bu hakkını nasıl kullanabilir? Devlet ricalinin konudan haberdar dahi olmadıklarını biliyoruz. Türkiye ne yapmalıdır? Ne yapabilir?

Bu soruya cevap vermeden önce söz hakkımızı ve hukukumuzu tayin etmek için şunları bilmemiz lazım: 13 Ekim 1921 tarihinde Gürcistan delegelerinin de iştirakiyle imzalanan Kars Antlaşması'ndan önce Dışişleri Bakanı Yusuf Kemal (Tengirşek) tarafından Şark Cephesi Kumandanı ve Kars Konferansı'nda Büyük Millet Meclisi Hükûmeti Hey'eti Başmurahtası Kâzım Karabekir'e gönderilen 19 Eylül 1921 tarihli yazıda şu ifadeler yer almaktadır: "Gürcistan'a evvelemerde, Misak-ı Millî'mizin ihtiva ettiği arazinin bizim olduğu bilâ-kaydû şart tasdik ve teslim ettirmeliyiz. Moskova ahitnamesinin bu arazi üzerindeki hakk-ı hakimiyetimizi bilâ-kaydû şart yani alelâde müracaata hacet kalmaksızın teslim ve kabul etmiş olduğunu nazardan dūr tutmamalıyız. Ahıska ve Borçalı Türklerinin hâlini ve istikbâlini unutmamalıyız. Gürcistan, orada bulunan tebaamız hakkında bazen pek şiddetli ahkâm va'zediyor." (Kâzım Karabekir, İstiklâl Harbimiz, sayfa 1004)

Gürcistan Cumhuriyeti, 16 Temmuz 1921 tarihli Beyannamesi'nde, "Acara milletinin elyevm işgal eylediği arazide muhtar cumhuriyet teşkil edileceği ve bunun hududu merkezi Batum olacağı" açıkça belirtilmiştir. Bu beynamede Acara'da kurulacak bakanlıklar da belirtilmiştir: Dâhiliye, adliye, maarif, sıhhiye, sosyal yardım, ziraat, iâşe, maliye, nakliye-posta, mesaî, köylü ve amele müfettişliği, dahilî işlerde muhtar ve Acara meclisi vasıtasıyla merkezî hükûmete karşı sorumlu olacak. Bununla birlikte hariciye ve dış ticaret işlerinin merkezî yönetimine tevdi edilmiştir. Harbiye işleri ise, merkezî hükûmetle Acara bakanlar kurulunun muvafakatiyle teşkil olunacak Harbiye komiserliğince idare edilecektir. Acara'nın lâzım olan malî ve fennî vasıtaları, merkezî hükûmet tarafından karşılanacak. (K. Karabekir, sayfa 1021-22)

Batum, Misak-ı Millî'ye dâhildir. Yusuf Kemal Bey, bunu bilhassa belirtmiş ve Karabekir'e hatırlatmıştır. Türkiye imza attığı antlaşmaları unutmamalı, milletlerarası hukuk bu alanda hangi hak ve hukuku lâyük görüyorsa onu yerine getirmekle mükelleftir. Yukarıda belirtilen hak ve mükellefiyetlerin bugünkü durumuna baktığımız zaman, hiçbirinin yürürlükte olmadığını görürüz. **Taraflardan biri, karşılıklı imzalanan ve taahhüt edilen kararlara uymayınca ne yapılıyorsa, Türkiye de onu yapmalıdır.** Korkunun ecele faydası olmadığı gibi pısrınlığın da hiç kimseye bir hayrı yoktur. Kısacası Türkiye, Acara'da muhtariyet adına hiçbir şey bırakmayan Gürcistan'a bu antlaşmayı hatırlatmalı ve hatta müeyyidelerini de hissettirmelidir.

Batum'la olan tarihi, kültürel ve dini bağlarımız yanı sıra, Türkiye'nin kuzey güvenliği noktasında Batum'un stratejik ehemmiyetinden söz edebilir miyiz?

Tabii ki, Batum, stratejik bakımdan çok önemli bir yer işgal etmektedir. Burası, Kafkasya'nın dünyaya açılan kapısıdır. Unutmamalı ki Mütareke'den sonra ordumuz buraları boşaltınca, İngiliz ve Fransızlar da Batum'a geldiler. Ama devrim kargaşalığını üstünden atan Bolşevikler, Brest-Litovsk'ta iade ettikleri Batum'u, Moskova görüşmelerinde ısrarla elde tuttular. Ruslar olmasaydı, Batum bugün kimin elinde olurdu? İyi düşünmeli. Batum hem Kafkasya, hem de Türkiye açısından çok önemli bir mevkidir. Karadeniz'de kuzeyde Odesa, Sivastopol ne ise, doğuda da Batum öyledir. **Bizim konumuzda olan hiçbir millet veya devlet, Batum'a sırtını dönemez.**

Hali hazırda Ermenistan, Kars antlaşmasını tanımadığını söyleyebiliyor, Türk devleti de Brest-

Litovsk antlaşmasını hatırlatarak Batum'un Türkiye'ye katılması yönünde fikirler geliştirmesi hayalci bir politika mı olur?

Ermenistan, fanteziyle meşguldür. Ermeniler dün de öyleydi, bugün de öyle görünmektedir. Bundan dolayı da iki yakası bir araya gelmemektedir. Kazım Karabekir'den Gümrü'de mütareke talep eden, oracıkta imzayı atan ve bunu da Moskova ve Kars antlaşmalarında teyit eden bir devletin, bugün, ben o antlaşmaları kabul etmiyorum deme hakkı var mı? Ama bilinmeli ki kuvvetlenir de, sizi de zayıf ve dişine göre görürse şartlar değişebilir. Bu dün de böyleydi, bugün de böyledir. Yani kuvvetli olma hali! İşte Irak'taki işgalcinin haklılığı ve hukuku gibi... Gürcistan'ın fanatikleri de çocuklara çeşitli haritalar göstererek onları yönlendirmektedirler. Bu, komşu bir devletle dostça yaşama anlayışıyla bağdaşmaz. Biz de kalkar böyle fikirleri yayabiliriz. Üstelik onlardan daha sağlam argümanlarımız var: Tarihte Acara ve Gürcistan en çok Türklerin yönetiminde yaşamıştır. Tiflis'ten vazgeçiyoruz ama Acara ve Batum, her yönüyle bize aittir, diyebiliriz. Ama demiyoruz. Üstelik 1944 yılında Ahıska Türklerine ve kısmen de Acaralılara uygulanan soykırımını bile anmıyoruz! Hâlbuki bu cinayetlerin faileri olan Stalin ve Beriya, Gürcü'dür! Benim bu hususta soğukkanlılıkla ifade etmem gereken husus şudur: Bizim bugün komşu bir ülkeden toprak talebimiz olmamalıdır. Fakat hakları antlaşmalarla garanti altına alınmış olan o topraklardaki kardeşlerimize yapılan hukuk dışı muamelelere de kayıtsız kalmamalıyız.

Acaristan halkının, Türkiye'nin garantörlüğü konusunda tepkisi nedir?

Acaralılarının küçük bir kısmı menfaat karşılığı yahut korkutularak ve sopa gösterilerek ses çıkarmaz halde olsa da çoğunluğu, Türkiye'nin bu soğukluğuna bir anlam verememektedir. Asıl mesele genç neslin, yoğun bir propagandaya tabi tutulmasıdır. Büyükler ise neyin ne olduğunu bilmektedir. Ama bu neye yarar ki? Bu gidişle Tiflis, bildiğini okuyacak ve bu zavallı halkı eritecektir. Sıradan bir Acaralı'ya sorsanız, tepesindeki bir de değil, tam beş haç'ın bulunduğu bayrağın altında yaşamının kolay olmadığını anlarsınız.

Acara'da, Müslüman ismi taşıyanlara hayat hakkı yok!

Acaristan halkı (Müslüman çoğunluk) Türkiye'yi nereye koymaktadır?

Bu sorunun cevabı günden güne değişebilir. Hani kırmızı çizgi meselesi! Bir duruşunuzun olmadığı anlaşılınca kan kusur, kızılık şerbeti içtim denilir. Bu da öyle! **O halk, bir zamanlar Türkiye'yi kendi devleti olarak gördü. Fakat bu devlet onu unuttu.** Şimdi de her türlü saldırı karşısında ses çıkarmaz ve "oranın iç işi" dersiniz, bu halk sizi nereye koyacak? "Siz bizdensiniz, Osmanlı geldi sizi Türkleştirdi!" diye propaganda yapılıyor. Çocukları götürülüp Tiflis'te okutuluyor ve beyinleri yıkanıyor.

Türkiye'de bir Gürcü lobisinin varlığından söz ediliyor? Türkiye'nin Acara konusundaki sessizliğine bunların sebep olduğunu söyleniyor. Bunlar ne derece doğrudur?

1919-1920'lerde Acara'da Türkiye ve Gürcistan taraftarlarının en elektrikli faaliyetleri sırasında Gürcistan tarafına çalışan aileler bile bir zaman sonra, o ülkede barınamamış, canlarını Türkiye'ye atmışlardır. Bu ailelerden gelen bazılarının bugün de Gürcistan hesabına faaliyet yürüttüğü gizli bir şey değildir. Gerekirse bunları isim isim ve belgeleriyle açıklarız. Dergi ve kitap neşre ediyorlar. Türkiye topraklarının bir kısmının Gürcistan, hatta buraların ahalisinin aslında Gürcü olduğunu iddia ederek, doğudaki PKK'yı aratmayacak derecede bölücü propaganda yapmaktadırlar. Türkiye'den Acara'ya yönelik dinî faaliyeti jurnalleyerek mani olmaktadır. Çıkardıkları dergilerde kilise resimleri ağırlıkla görülürken, bir tane cami resmi görülmemektedir. Gürcistan da bunlara pasaport vererek çift vatandaşlık hakkı tanımakta, bedava-gönüllü lobi yapan bu zümreye sahip çıkmaktadır. Bunların yukarılardaki uzantıları da Türk ülkelerinde yapılacak bazı projeleri Gürcistan'a yönlendirmektedir. **Kendi halkına ekmek veremeyen bu ülke, Türkiye'den burslu öğrenci götürerek Türkiye lobisini güçlendirmektedir.** Gürcistan'ın kullandığı bazı eski Acara muhaciri ailelerin çocukları, bir zamanlar kucağına can attığı Türk toplumuna yabancılaşmaktadır. Bu hususta söylenecek daha çok şey var...

Acaristan'daki yoğun Hıristiyanlaştırma propagandası karşısında Acara'da mukavemet gösteren herhangi bir dernek ya da yapılanma var mı?

Evet, Acara Müslümanlarına dini yayınlar götüren ve İstanbul'da faaliyet gösteren bir dernek vardı. Fakat Tiflis'in Türkiye gönüllüleri olan **Çveneri** tayfasının jurnallemeleri sonucu bu faaliyet sekteye uğradı herhalde. Hatta benim **Acaristan ve Acarlar** adlı kitabımın Gürcüceye tercümesi de böyle sonuçsuz kaldı.

Beni Gürcü düşmanı olarak ilan ediyorlar. Ucuz kahramanlıkla halkın gerçekleri öğrenmesine mani oluyorlar. Acara'da mukavemet gösterecek bir derneğin olup olmadığı hususunda bilgim yoktur. Ama tahmin etmiyorum. Zira hiçbir devlet, Türkiye gibi müsamahakâr değildir. Anında yok ederler. **Orada hâlâ Müslüman ismi taşıyana iş, ekmek ve hayat hakkı yoktur.**

Merkezi hükümetin Müslüman halka dini özgürlükler hususunda bir baskısı var mı?

Başbakanın iştirakiyle köylerde toplu olarak vaftiz töreni düzenlenen bir ülkede, bu soruya hayır cevabı verilebilir mi? Bundan ala baskı olur mu? Herkes gölgesinden korkuyor. Türkiye'de İlahiyat Fakültesinde okuyan bir genç düşünün. Evli olan bu gencin eşi ateisttir. Çocuk, eşine tebliğde bulunmaktan korkmaktadır. Sovyet devrinde bile bu kadar baskı söz konusu değildi! Şimdi merkezi hükümet bu halka diyor ki, "Siz Hıristiyan'dınız; Osmanlı geldi sizi Müslüman etti. Artık kendi dininize dönmenin zamanı geldi!" Demeli ki, peki o Osmanlı seni niçin Müslüman etmedi? Gücü mü yetmezdi? Gerçek olan bir şey var ki, Acaralılar dinen Müslüman oldukları gibi etnik olarak da Tiflis ve çevresi ahalisi gibi Kartvel kavminden değil! Şimdi onu da propaganda etmektedirler. Yani hem din hem de ırk baskısı söz konusudur.

Son olarak, Batum, kuzey güvenliğimizin kilit kapısıdır, Kuzey'imizdeki Kıbrıs'tır diyebilir miyiz?

Batum, bugün için ne Kıbrıs, ne de başka bir şey! Zira kim biliyor ki? Gürcistan, birkaç sene evvel Acara'yı keyfine göre yöneten adamla (ki Abaşidze ailesi 1919'da Tiflis taraftarı olmuş ve Acara'yı Türkiye'den koparmıştı!) mücadele ederken, Türkiye sanki başka alternatif yokmuş gibi bu tahterevallide Tiflis tarafını tuttu. Hâlbuki o günlerde Tiflis, Türkiye'den çok çekiniyordu. Türkiye'deki lobinin yönlendirmesiyle devletlilerimiz, "Acara olayları Gürcistan'ın iç meselesidir" deyince, Saakaşvili rahat nefes aldı. Acara'nın tepesine bindi ve ezdi. Şimdi orada kimse başını kaldırmıyor da "ben Müslümanım" diyemiyor!

Bu durumda Türk hariciyesinde ve bürokrasisinde Acara'yla ilgili hiçbir faaliyet ve niyet görünmüyor. Bilgisi olmayanın fikri olmaz; fikri olmayanın da zikri olmaz! Komşumuzla iyi geçinelim ama altına imza attığımız antlaşmalara da sadık kalalım.